

TÜRKİYE’DE KARAPARA İLE MÜCADELEDE MALİ KURUMLARIN ROLÜ¹

Doç. Dr. Mustafa MİYNAT

Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Maliye Bölümü

Araş. Gör. Selim DURAMAZ

Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu

ÖZ

Bilişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler sonucu bireyler ve ülkeler arası ilişkilerin artmasıyla suç ve suç örgütleri de uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bu süreç karapara aklayıcılara da daha farklı araç ve imkanlar sunmuş ve onları sınır tanımaz hale getirmiştir.

Karaparanın aklanmasında kurumlar ve ülkeler aracı olarak kullanılabilir. Bu durum hem kurumlara, hem de ülkelere birçok olumsuzluklar getirebilir. Ülkelerin ve kurumların ekonomik yapıları etkilenmekte, ekonomi üzerinde bir düzensizlik söz konusu olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karapara, karapara aklama, mali kurumlar

THE ROLE OF FINANCIAL INSTITUTIONS IN STRUGGLING FOR BLACK MONEY LAUNDERING IN TURKEY

ABSTRACT

With the rapid improvements in information technologies and with increasing of the interpersonal and international connections, crime and crime organizations have gained an international character. This process has brought the different tools and opportunities to black money launderers. As a result of this, they became illimitable.

In the laundering of black money, institutions and countries may be used as intermediary. This situation may bring lots of problems to institutions and countries. Economics of countries and institutions are being affected by these problems and there are disorders on the economy.

Keywords: Black money, money laundering, fiscal institutions

¹ Bu çalışma, Doç. Dr. Mustafa Miynat'ın danışmanlığında hazırlanan ve Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen “Türkiye’de Karapara ile Mücadelede Mali Kurumların Rolü” başlıklı yüksek lisans tezinin özetidir.

GİRİŞ

Yolsuzluk, rüşvet, hırsızlık ve özellikle uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılık gibi yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin artmasıyla birlikte yasadışı faaliyet-gelir zinciri ve suç ekonomisi ortaya çıkmıştır. Suç örgütlerinin elde ettiği karaparanın kaynağını meşru gösterme faaliyetleri de “karapara aklama” işlemini meydana getirmektedir.

Aklama ile uluslararası anlamda mücadelede Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar ve oluşumlar karaparayla mücadele konusunda sözleşme ve ilkeler geliştirerek yolsuzluk konusunda uluslararası kamuoyu oluşturulması, yolsuzluğun azaltılması ve kurumlar arası işbirliğinin yaygınlaştırılmasına çalışmaktadırlar. Ülkemizde de aklama suçu ile başta bankalar olmak üzere diğer mali kurumlar aracı olarak kullanılabilir. Dolayısıyla ülkemizde de karapara ile mücadelede yaşanan süreç, ortaya çıkan gelişmeler, yasal düzenlemeler vb. söz konusu olmaktadır.

Karapara aklama suçu ile mücadele içinde olan mali kurumların rolünün ele alındığı çalışmada, ülkemizdeki mali kurumların aklama ile mücadeledeki rolleri incelenirken, kurumların daha etkin olmaları için alınması gereken önlemlerin neler olduğunun ortaya konulması gerekir.

I. KARAPARA ve KARAPARANIN AKLANMASI

Karaparanın aklanabilmesi için öncelikle suçtan kazanılan gelirin yani “karapara”nın elde edilmesi gerekir. Aklama kavramı ülkeden ülkeye farklı suçları ifade etmekle birlikte, esas olarak dünyanın her yerinde aklamanın kökeninde suç unsurunun varlığı söz konusudur.

A. Aklama Kavramı ve Ortaya Çıkışı

Suç ile menfaat arasındaki ilişki insanlık tarihi kadar eskidir. Tüm menfaatleri temsil edebilecek bir değer, yani paranın bulunmasıyla bu ilişki daha da somut bir hale gelmiştir. Örneğin, Asurlular’dan kalan ticari yazışmaları inceleyen bilim adamları, Anadolu’ya ihraç edilecek mallar nedeniyle devlete ödenecek vergilerden kurtulmak isteyen iş adamlarının sahte beyan vasıtasıyla gelirlerini kaçırdıklarını tespit etmiştir (Çelik vd., 2000:5).

Aklama deyiminin, tanımsal olarak ortaya çıkmasının oldukça ilginç olduğu söylenebilir. 20. Yüzyılın başında Al Capone’la mücadele eden Amerikan Federal Yetkilileri, ünlü gangsterin suçtan, özellikle de içki kaçakçılığından elde ettiği geliri, sahip olduğu çok sayıda çamaşırhanenin geliri gibi göstererek karaparanın meşru elde edildiği izlenimini vermiştir. Buradan hareketle, çamaşırhanelerden esinlenilerek “para yıkama” ve “para aklama” kavramı literatürde yer almaya başlamıştır (Uçar, 2006).

Karapara kavramı dar ve geniş anlamda ifade edilebilir. Dar anlamda bakıldığında karapara, belirli bir suç veya birkaç farklı suçun işlenmesi sonucu elde edilmiş her türlü maddi değeri, geniş anlamda karapara ise, her türlü suçun işlenmesi sonucu sağlanan tüm maddi değer ve menfaatleri ifade eder (Taşdelen, 2004:464).

Karaparanın aklanması eylemi; suç işlenmesi yoluyla elde edilen menfaat ve maddi değerlerin gayrimeşru kaynaklarını ve elde edilişlerini gizlemek, yasal yollarla kazanıldıkları izlenimini vermek amacıyla çeşitli yöntemler kullanılarak finansal sistemin içine katılması faaliyetidir (Gökbunar, 2010:118).

Dünya basınında ise karapara aklama kavramı ilk kez, Amerika'da siyasi bir skandal olarak anılan 1973-74 yıllarındaki Watergate skandalı ile ortaya çıkmıştır. 19 Nisan 1973 tarihli The Guardian gazetesi, Meksika'da Cumhuriyetçi Parti kampanyasında kullanılan 200.000 doların aklanmasını haberlerinde konu etmiş, böylece ilk kez aklama ifadesi yazılı basında kullanılmıştır (Çelik vd., 2000:5).

B. Karapara Aklamanın Aşamaları ve Yöntemleri

Karapara aklanması üç aşamalı bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasından yola çıkılarak;

- Yerleştirme (Placement) aşaması; çamaşırın makineye atılması,
- Ayrıştırma (Layending) aşaması; çamaşırın makinede yıkanması,
- Bütünleştirme (Integration) aşaması; bu aşama ise çamaşırın temizlenmiş halde makineden çıkarılmasıdır.

Aklamanın ilk aşaması olan yerleştirme aşaması suçtan elde edilen gelirin finansal sisteme entegre edildiği aşamadır (Simser, 2006:295). Gelir ile yasadışı kaynağı arasındaki ilişki bu aşamada henüz kesilmemiştir. Aklayıcının paranın kaynağına ilişkin yasal anlamda açıklayıcı bir gerekçesi olmadığından da bu aşama aklayıcılar için en zor aşamadır. Ancak yerleştirme aşaması, şüpheli işlem bildirimlerine konu edildiğinde, aklama suçu ile mücadele eden birimler açısından tespit edilmesi ve de el konulmasının en kolay olduğu aşamadır (MASAK, 2006:4).

Yerleştirme aşamasında nakit formundan kurtulan paranın yasadışı kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırılarak, paranın izinin sürülmesini, bulunmasını ve yakalanmasını mümkün olduğunca imkansız hale getirmek amaçlanır. Paranın yasadışı kaynağından uzaklaştırılması amacıyla da karmaşıklık, sıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi mali işlem yapılmaktadır. Böylelikle de denetim mekanizması aşılmaya çalışılmaktadır (Ergül, 2008:183).

Bütünleştirme aşamasında da amaç herhangi bir suçtan elde edilen kazancı şüphe uyandırmadan meşru ekonomiye dahil edebilmektir (Aydın ve Yılmaz, 2007:266). Aklayıcı parayı normal bir şekilde ekonomiye bütünleştirmeye çalışır. Bu para ile menkul veya gayrimenkul, hisse senedi vb. satın alabilir veya buna benzer yasal işlemler yapabilir.

Karapara aklama yöntemleri açısından ise belirli bir sayı vermek mümkün değildir. Aklama yöntemleri bir ülkeden diğerine ve finansal sistemlerde kullanılan araçların çeşitliliğine bağlı olarak değiştirilebilmektedir. Bu anlamda günümüzde yaygın olarak kullanılan aklama yöntemleri şu şekilde

belirtilebilir (Çelik vd., 2000:83-84): Fonların fiziken yurtdışına kaçırılması, off-shore merkezleri, hayali şirketler, kumarhane ve gazinolar, alternatif havale sistemleridir.

II. DÜNYA'DA KARAPARA AKLAMA

Gerek dünyada, gerekse tek bir ülke içerisinde, karaparanın miktarı ve oranının ne kadar olduğuna, karaparanın kaynağı yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirler olması ve bu gelirlerin yasadışı ve gizli bir şekilde elde edilmesi nedeniyle tahminlerle ulaşılmaktadır (Yetim, 2000:205). Dolayısıyla karapara miktarının net bir rakam olarak ifade edilmesi mümkün değildir.

ABD Adalet Bakanlığına bağlı olarak faaliyetlerini yürüten Uyuşturucuyla Mücadele İdaresinin yaptığı istatistiksel hesaplamalara göre dünyada her yıl yaklaşık bir trilyon dolar paranın, yasadışı faaliyetlerden elde edildiği belirtilmektedir. Ayrıca yine, bu elde edilen miktarın yarısının uyuşturucu ticaretinden diğer yarısının ise; fuhuş, adam kaçırma, silah ve organ ticareti gibi suçlar başta olmak üzere diğer yasadışı faaliyetlerden sağlandığı belirtilmektedir (Uyanık, 1996). Yine 1979'da karapara aklamada temel işlev gören off-shore merkez sayısı sadece 75 iken, günümüzde bu rakamın binlerle ifade edilmesi (Fabre, 2005:1), karapara miktarının daha da arttığını göstermektedir.

Tablo: Karaparanın Boyutu ile İlgili Tahmin ve Hesaplamalar

Tahmini Yapan	Yıllar	Hacim (ABD Doları)
National Criminal Intelligence Service(NCIS; Washington D.C. USA)	1998-2001-2003	1,3 trilyon-1,9 trilyon-2,1 trilyon
UN-Estimates (New York; USA)	1994-1998	700 milyar-1 trilyon
Ilöd Takats	2005	600 milyar-1,5 trilyon
Raymond W. Baker (2007, 2005) 2002	2002	1-1,6 trilyon
M. D. Agarwal and Aman Agarwal	2002 2005	500 milyar-1 trilyon 2-2,5 trilyon
The Economist (London)	1997-2001	400 milyar-600 milyar
Sam Kerry	1997	420 milyar-1 trilyon
Michael Schuster	1994	500-800 milyar
John Walker	1998	2,85 trilyon
IMF (USA)	1996	500 milyar

Kaynak: Friedrich Schneider, “Money Laundering and Financial Means of Organized Crime. Some Preliminary Empirical Findings”, CESifo Venice Summer Institute 2008 – *Illicit Trade and Globalization Conference* 14-15 July 2008, s.10.

Tabloda bazı kurumların ve bu alanda çalışan bilim adamlarının aklamanın boyutu ile ilgili çalışmaları yer almaktadır. Rakamsal olarak aklanan karapara miktar, tahmini en düşük 400 milyar dolar ile en yüksek 2,85 trilyon dolar arasında değişmektedir. Tabloda bir diğer dikkat çekilecek konu ise, çalışmalar farklı kişiler tarafından yapılmış olmasına rağmen, rakamlara bakıldığında karapara miktarının azımsanmayacak büyüklükte olmasıdır.

III. TÜRKİYE'DE KARAPARA AKLAMA

A. Aklama'nın Tarihçesi

Türkiye'de ilk kez 1960'lı yılların ortalarında karaparanın sistemli olarak aklandığı tespit edilmiştir. Bu yıllarda yurtdışında çalışan Türk vatandaşları yoluyla elde edilen gelirlerin, uyuşturucu geliri olmasına rağmen işçi geliri gibi gösterilme yoluyla aklanmıştır. Aklanan rakam yaklaşık 500 milyon Alman Markı'dır (Yazıcı, 2008:156).

1990'lı yıllar ve devam eden sürece bakıldığında arazi mafyası, çeksenet mafyası gibi birçok yasadışı oluşumlar ülkemizde sık sık gündeme gelmeye başlamıştır (Gökbunar, 2010:99). 2000'li yıllardan günümüze kadar gelen süreçte ise karapara ile mücadelede Mali Suçları Araştırma Kurumu² (MASAK) etkin bir rol üstlenerek aklanan miktarın azaltılması konusunda önemli çalışmalarda bulunmaktadır. Bu nedenle kurum yıllık faaliyet raporlarını yayınlamak, suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadeledeki girişim ve sonuçları kamuoyu ile paylaşmaktadır.

Ülkemizde suç gelirlerinin aklanmasını önlemeye yönelik mücadele 19.11.1996 tarihli 4208 sayılı "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun" ile yürürlüğe girmiştir (Karaal, 2009:123). Ancak zamanla gerek uluslararası alanda suç gelirlerinin aklanması ile mücadelede yeni standartların gelişmesi, gerekse uluslararası ekonomik ve finansal ilişkilerin önceki dönemlere göre çoğalması karapara aklama ile mücadelede yeni bir kanun ihtiyacını doğurmuş ve 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun 11.10.2006 tarihinde kabul edilmiş, 18.10.2006 tarihli ve 26323 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (www.e-kanun.net).

B. Aklanan Karaparanın Boyutu

ABD Uluslararası Narkotik ve Kolluk Kuvvetlerinden Sorumlu Büronun yaptığı araştırmalar sonucunda Türkiye ile ilgili bir rapor hazırlanarak şu sonuçlara ulaşılmıştır (International Narcotics Control Strategy Report: Money Laundering and Financial Crimes, 2008:453); "Türkiye'nin Ortadoğu ile Doğu Avrupa arasında bulunan önemli bir finans merkezi ve Güneybatı Asya

² Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu konuda alınması gereken önlemleri almak ve mücadele etmekle yetkili ve görevli bir kuruluş olan MASAK, 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile oluşturulmuştur. MASAK, 17 Şubat 1997 tarihinde fiilen çalışmalarına başlamıştır (Detaylı bilgi için bkz: MASAK, *MASAK Faaliyet Raporu 2011*, 2011, s.9).

uyuşturucularının Avrupa'ya hareketinde önemli bir transit yol olduğu ifade edilmiştir. Ancak uyuşturucu kaçakçılığı organizasyonları, Türkiye'de aklanan toplam fonların sadece bir kaynağını oluşturduğu, aklamada kullanılan diğer suçların; kaçakçılık, sahte ürünler, dolandırıcılık, kalpazanlık, soygun olarak belirtilmiştir. Türkiye merkezli kaçakçıların, para ve bazı durumlarda ise altın üzerinden, banka transferleri ve yer altı bankacılık sistemi üzerinden Pakistan ve Afganistan'daki uyuşturucu tedariklerine ödeme yaptıkları tahmin edilmektedir ve gelirlerin çoğu zaman Birleşik Arap Emirlikleri, Pakistan ve diğer Ortadoğu ülkelerine transfer edilmektedir.”

Rakamsal olarak bakıldığında ise aklanan karaparanın miktarı konusunda hiçbir zaman resmi bir makam herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Ancak tahmini olarak 1990'lı yıllarda birçok rakam dile getirilmiştir. Uyanık'ın yaptığı araştırmalara göre, Türkiye toprakları üzerinden transit olarak geçirilen uyuşturucunun miktarı yılda 50 milyar dolardır. Ülkemizde bu geçişe aracılık eden yerli örgütlerin yüzde 5-7 pay aldıkları ise genel kabul görmüş bir orandır. Bu durumda Türkiye'de aklanan karaparanın asgari tabanının 3 milyar dolar civarında olduğu söylenebilir (Uyanık, 2006).

Doktora çalışmasını karapara aklama suçu konusunda yapan Kocasakal'a göre, ülkemizde sadece uyuşturucudan kaynaklanan karapara miktarı yılda 2,5-3 milyar dolardır. Kocasakal, yabancı kaynaklardaki bilgilere göre Türkiye üzerinden bir yılda geçen uyuşturucu maddenin parasal değerinin 50 milyar dolar olduğunu ifade ederek, Türkiye'deki araçların uyuşturucu işinden yüzde 5 ile yüzde 7 arasında komisyon aldıklarını, bunun da 2,5-3 milyara denk gelen bir miktarda olduğunu belirtmektedir (Mercan, 2003).

Mavral'a göre de, Türkiye'de karapara ve aklama faaliyetlerinin en az yarısı uyuşturucu ticareti ile ilişkilidir. Mavral, Türkiye'de kaçırılan uyuşturucunun, yakalanan uyuşturucudan en az 5-10 kat daha fazla olduğunu belirtmektedir. Türkiye'de uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, beyaz kadın ticareti, oto kaçakçılığı ve hırsızlığı, insan kaçakçılığı, mafya üyelerine yapılan ödemeler, vergi kaçakçılığı ve bavul ticareti faaliyetlerinden elde edilen karapara miktarının ise yıllık olarak ele alındığında 39-59 milyar dolar arasında değiştiğini ifade etmektedir. Bu tutarların en az yüzde 1'inin aklandığı varsayılırsa 390-590 milyon dolar, en çok yüzde 80'inin aklandığı varsayılırsa 31-47 milyar dolar tutarında karaparanın Türkiye'de aklandığı söylenebilecektir (Yetim, 2000:271).

IV. KARAPARANIN AKLANMASI SÜRECİNDE MALİ VE DİĞER KURUMLARIN ROLÜ

Ülkemiz karaparanın aklanması ile mücadelede hem ulusal hem de uluslararası arenada aktif bir rol üstlenme çabası içerisinde. Bu anlamda ülkemizdeki kurumlar da aklamaya karşı mücadele içerisinde olarak, aklamanın önlenmesine karşı çalışmalarda bulunmaktadır.

A. Bankalar ve Türkiye Bankalar Birliği (TBB)

Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi sürecinde bankaların kullanılması, Türkiye’de sürekli gündeme gelen bir durum olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bankacılık sektörünün bu suçla mücadelede kendisini yenilemesi ihtiyacı ortaya çıkarak, sektörde uluslararası kurallar ve yabancı ülke mevzuatlarıyla paralellik arz eden yasal düzenlemelere gidilmiştir (Mavral, 2003:399).

Ülkemizde bankacılık sektöründe Mart 2012 itibariyle faaliyet gösteren banka sayısı 48’dir. Mevduat bankalarının sayısı 31, kalkınma ve yatırım bankaları sayısı 13 ve katılım bankalarının sayısı ise 4’tür. Mevduat bankalarından toplam 3 tanesi kamu sermayeli, 11 tanesi özel sermayeli ve 16 tanesi de yabancı sermayeli bankadır (www.tbb.org.tr).

Bankalar aklama faaliyeti kapsamında nezdinde açılan ve hesap sahiplerinin kimliklerinin belirli olmadığı birçok durumla karşılaşmaktadır. Bu gibi durumlarla mücadelede bankaların mevzuatlarında isimsiz hesap ve gizli hesap uygulamalarını yasaklamaları, yine bankaların sır saklama yükümlülüğünün, karapara aklanmasının önlenmesi yönünden bankalardan bilgi alınmasını sağlayacak şekilde sınırlandırılması gibi düzenlemelerle bankaların karapara aklama sürecinde kullanılmasının engellenmesi hedeflenmektedir (Mavral, 2003:399).

Karaparanın aklanması ve terörizmin finansmanının engellenmesine dair ülkemiz mevzuatı, önceki bölümlerde de belirtildiği üzere Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşme ve girişimler kapsamında, ülkemizde her banka uluslararası bankacılık alanında Türk bankacılık sektörünün yapısı dikkate alınarak kendi standartları karşılayacak şekilde kendi politika, prosedür ve kontrol yöntemlerini yazılı olarak oluşturmuşlardır.

Oluşturulan bu prosedürler çerçevesinde karapara ile ilgili şüpheli bir durumda süreç şu şekilde işlemektedir (MASAK, 2006:35): Öncelikle bankada yapılan işlem, işlemin şüpheli olduğunu fark eden veya buna kanaat getiren banka görevlisinin şüpheli işlem bildirim formunu doldurup, her bankanın bünyesinde aklama suçu ile doğrudan mücadele için yetkilendirdiği uyum görevlisine durumu aktarması ile başlar. İzleyen süreçler uyum görevlisinin yapacağı değerlendirmelere bağlı olarak devam eder ve gerektiği hallerde şüpheli durum MASAK’a bildirilir. Şüpheli işlemin tespit edildiği tarih ile MASAK’a bildirilmesi, uyum görevlisinin konuyla ilgili değerlendirmesi de dahil bunların tümü en fazla 10 gün içinde gerçekleşmelidir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise süreç daha da hızlı yürütülerek ilgili konu savcılığa da bildirilir.

Düzenlemelerin hem daha iyi uygulanması hem de aklama ile daha etkin bir mücadele için Türkiye Bankalar Birliği (TBB) ve MASAK tarafından ortak bir platform ile TBB-MASAK Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Grup aklama ile mücadele için kurumlar arası ortak çalışmalar yürütmektedir. Bunlardan biri olan Eylül 2005 tarihindeki çalışmada, FATF Tavsiyeleri, Basel

Bankacılık Denetim Komitesi çalışmaları ve Avrupa Birliği ülkelerinin bankacılık uygulamalarına paralellik sağlanması amacıyla ülkemizdeki bankalar için “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu” hazırlanmıştır (TBB-MASAK, 2007:60).

TBB-MASAK Çalışma Grubu aracılığıyla düzenli olarak gerçekleştirilen eğitim, uygulama ve düzenlemeler kapsamında şu sonuçlara ulaşılmıştır (Civil, 2010:54);

- 1998-2006 arasında toplamda 42 örgün eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiş ve bu çerçevede 3.700 bankacı eğitim almıştır,
- Aynı dönemde, TBB internet sitesinden uzaktan eğitim ile yaklaşık 2.700 sitedeki eğitimden faydalanmış ve toplam 6.400 kişiye net aracılığıyla eğitim imkanı sunulmuştur,
- 2008-2009 döneminde, rutin olan örgün ve uzaktan eğitim faaliyetlerinin yanı sıra, bölgesel anlamda da seminerler gerçekleştirilmiştir. Yine 10 ilde, toplam 13 seminer gerçekleştirilmiş, 1.400’den fazla bankacıya eğitim verilmiştir,
- Son olarak 2010 yılında, mevzuattaki değişiklikler ile aynı boyutta, büyük ölçüde güncellenen Para Aklama Suçu ile Mücadele Uzaktan Eğitim Modülü, sadece uygulamacılara değil, tüm kamuoyunun kullanımına ücretsiz olarak açılmıştır. Yine kurumlar da kendi eğitimleri için bu modülü çalışanlarına ücretsiz kullanma imkanı getirmiştir. MASAK Başkanlığının sürekli izlediği ve güncellediği eğitimi, 6 aylık bir süre içinde 12 yükümlü finansal kuruluş kendi eğitim ihtiyaçları için yüklemiştir. Bundan da 9.000 kişi faydalanmıştır,
- Yine grup tarafından dünyadaki iyi uygulamaları sektöre tanıtmak ve açıklamak amacıyla, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Önemi Hakkında Kılavuz” adlı bir kitap hazırlanmış ve bankalara dağıtılmıştır,
- Mevzuattaki değişiklikler ve uygulamaları hakkında kamuoyunu ve yükümlüleri bilgilendirme amacıyla broşür, kitapçık bastırılmış ve konferanslar düzenlenmiştir,
- Bankalarımızın uyum müdürlüklerinin yapısı, bankaların genel organizasyon şeması içindeki yeri, kullanılan yazılımlar vb. konularda iki defa anketle bu alandaki gelişmeler izlenmiştir,
- Bankalar arasında uygulama birliği amacıyla, uygulamalar, tereddütlü hususlar, altyapı sorunları gibi konularda, MASAK’tan görüş alma ve bunların bankalar arasında yayılımının sağlanması faaliyetleri düzenli olarak yürütülmüştür ve yürütülmektedir,
- Bir TBB yayını olan Bankacılar Dergisinde, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele ile ilgili hakemli makaleler yayımlanmış ve bunları içeren özel sayılar da yayınlanmıştır.

B. Sigortalar ve Bireysel Emeklilik Şirketleri

Türkiye’de sigorta sektörü gelişmekte olan önemli bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sektörde sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, sigorta aracıları (sigorta acenteleri, brokerler), aktüerler ve sigorta eksperleri faaliyetlerini sürdürmektedir. Aynı zamanda sektör, önemli bir istihdam alanı oluşturarak 50 binin üzerinde kişiye istihdam sağlamaktadır (Çelikkol, 2010:73).

Rakamsal verilere bakıldığında Ekim 2010 tarihi itibarıyla ülkemizde 62’si sigorta, 2’si reasürans olmak üzere toplam 64 şirket mevcuttur. Aktif olarak ise toplam 58 sigorta ve 1 reasürans şirketi faaliyette bulunmaktadır. 58 sigorta şirketinden 52’si özel, 6’sı kamu şirketidir; bunların 45’i Türkiye’de kurulu yabancı ortaklı şirkettir. Söz konusu şirketlerin 9’u hayat, 14’ü hayat/emeklilik, 35’i hayat-dışı şirket olarak faaliyet göstermektedir (www.tsrbsb.org.tr).

Ülkemizde sigorta şirketleri ve bireysel emeklilik şirketlerine bakıldığında ise, bu kurumlar da “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde müşterinin tanınması gibi süreçleri gerçekleştirerek müşteri ile sürekli anlamda iş ilişkisi içerisine girerler. Bu kapsamda sürekli iş ilişkisi ile anlatılmak istenen, yükümlü ile müşteri arasında hayat sigortası veya bireysel emeklilik gibi hizmetler nedeniyle kurulan, niteliği itibarıyla devamlılık unsuru taşıyan iş ilişkisidir. Bu kapsamda, MASAK 5 Sıra No’lu Tebliğ, bölüm 2.2.7’de emeklilik sözleşmeleri, emeklilik planları ve hayat sigortası sözleşmelerinde müşterilerden kimlik tespiti gerektiren işlemler şu şekilde belirtilmiştir: “Emeklilik sözleşmeleri ve çalışanlara ücretlerinden kesinti yapılmak suretiyle emeklilik hakları sağlayan emeklilik planları ile bir yıl içinde ödenecek prim tutarı toplamı ikibin veya tek primli olup prim tutarı beşbin TL’nin altında olan hayat sigortası sözleşmelerine ilişkin işlemlerde yükümlüler; kimlik tespitiyle işlem yapabilirler”.

MASAK 5 Sıra No’lu Tebliğ’in “4. Sigorta Sektörüne İlişkin Tipler” başlıklı bölümünde sigorta ve emeklilik işlemlerine dair aşağıdaki şüpheli işlem tipleri ise şöyledir:

- Müşterinin kendi hesabıyla ilgisi olmayan ve kendi kişisel hesabından, başkasının hesabına çek keşide ederek açıkça ilgisiz olan üçüncü bir taraf adına sigorta poliçesi satın almayı önermesi veya sigorta tazminatının, yine alakasız bir tarafın hesabına transfer edilmesi. Yine ilgisiz olduğu bariz olan üçüncü tarafın lehdar olması için değişiklik talep etmesi,
- Hayat sigortası ya da emeklilik sigortası poliçesinin primlerinin müşteri tarafından yüksek miktarda ve nakit olarak ödemesi,
- Küçük miktarda ve de düzenli ödemeye dayalı poliçe ödeyen müşterinin, aniden ve ortada olağanüstü bir gelişme yokken peşin ödeme ile önemli ölçüde büyük poliçe satın alma teklifinde bulunması,

- Müşterinin, herhangi bir makul bir nedeni olmaksızın, poliçenin vadesinden önce geri ödenmesini ya da üçüncü bir kişi lehine ödemenin yapılmasını istemesi,
- Poliçedeki ödemenin, riskli değerlendirilebilecek ülkede yerleşik bir banka hesabından Elektronik Fon Transferi (EFT) aracılığıyla yapılması,
- Müşterinin yaşı ve sağlık durumunun elverişli olmamasına rağmen emeklilik planı veya hayat sigortası sözleşmesi için başvuruda bulunması,
- Müşterinin kendi iş alana ile ilgisi olmayan bir riski sigorta ettirmek için başvuruda bulunması,
- Müşterinin başka şirketlerden de poliçeleri olduğunun tespit edilmesi ve de bu durumun esasen müşterinin mali profili ile uyumsuz olması,
- Yüksek miktartlı düzenli geri ödemeler talep edilmesi ve fakat bu durumun müşterinin genel durumu ve düzenli geliriyle bağdaştırılamaması.

C. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)

Ülkemizde Merkez Bankası'nın asli görevi, fiyat istikrarının korunması olmakla beraber, banka, para politikasının yürütülmesi ve para basımı yetkilerine sahiptir.

Merkez bankaları, pek çok ülkede mali sistemin denetim yetkisine de sahip olarak sistemi denetlemekle görevlidir. Bu bağlamda, denetim fonksiyonu gereği karaparanın aklanmasının önlenmesinde de önemli bir rol üstlenmektedirler. Yine bazı ülke merkez bankaları, aklama ile mücadelede tam yetkiye sahip olurken, bazı ülke merkez bankalarının ise sınırlı anlamda yetkilere sahip veya suç gelirleriyle mücadelede özel bir görev ve yetkisi olmadığı görülmektedir (Yeşildalı, 2000:1).

Ülkelerin merkez bankaları bu konuda karşılaştırılarak incelendiğinde; İrlanda Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilen gözetim ve denetim faaliyetlerinin, mali sektörde karaparayla mücadele tedbirleri bakımından sağlam bir temel oluşturduğu söylenebilir. Mücadelenin “The Irish Bankers Federation” (İrlanda Bankacılar Federasyonu), “The Irish Insurance Federation” (İrlanda Sağlık Federasyonu) gibi mali sektör kuruluşlarınca sağlanan destekle daha da güçlü hale geldiği gözlemlenir. Hollanda Merkez Bankası ise kredi ve yatırım kuruluşları ile döviz büfeleri üzerinde denetim yetkisine sahiptir; aynı zamanda banka, bu kuruluşların yönetim ve idari yapısını kontrol ederek ilgili kuruluşların karaparayla mücadelede yeterli önlem almalarını, yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlar. Yine Yunanistan Merkez Bankası'nın da bankalar, leasing ve factoring şirketleri, döviz büfeleri gibi kuruluşlar üzerinde denetim yetkileri mevcuttur (Mavral, 2003:393-394).

Konuya TCMB açısından baktığımızda, TCMB aklamının önlenmesine ilişkin 4208 Sayılı Kanun'un hazırlık çalışmalarında aktif bir rol almıştır; ancak günümüzde karaparayla mücadelede özel bir görev ve yetkiyle donatılmamıştır. Mevzuat doğrultusunda banka sadece, MASAK tarafından istenecek bilgi ve belgeleri vermekle yükümlü sınırlı bir yetkiye sahiptir (Yeşildalı, 2000:1).

1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 4.II/d maddesinde de TCMB'nin, sadece kendi alanına giren, ilgili konularda bankaların mali yapılarını izleme yetkisi verilmiştir. Yine incelemeler sırasında veya sonrasında karaparaya yönelik bir işlemden şüphelenilmesi halinde Bankamızın da diğer kurumlar gibi MASAK Başkanlığı'na bildirimde bulunma sorumluluğu mevcuttur (www.e-kanun.net).

D. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

Sermaye Piyasası Kurulu, ülkemizde tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak halkın iktisadi anlamdaki kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasının sağlamakla görevlidir. Kurul, piyasanın güven, açıklık içinde, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını düzenlemek ve denetlemek amacıyla 1981'de çıkan 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun vermiş olduğu görevleri yapmak ve kanunun verdiği yetkileri kullanmak üzere oluşturularak faaliyetine başlamıştır (SPK, 2005:1).

Kurulun vizyonuna bakıldığında, sermaye piyasasının güvenli, adil, şeffaf ve etkin işlemlerini sağlamak iken, uluslararası norm ve gelişmeler ışığında değişen piyasa ihtiyaçlarını karşılayan, hesap verilebilir düzenleme ve denetleme yapmayı kendisine misyon edinmiş ve ulusal ve uluslararası alanda öncü, dinamik ve saygın hale gelmektir (SPK, 2006:1).

Ülkemizde Sermaye Piyasalarında karapara ile mücadelede için esas alınan şüpheli işlem tipleri de MASAK 6 No'lu tebliğde şu şekilde sıralanmıştır (www.masak.gov.tr):

- Müşterinin, yaptığı işlemlerden kar amacı gütmüyormuş, yatırımlarının riskini ve maliyetlerini umursamaz gibi görünür izlenimi vermek. Yine mantık dışı ve zararlar sonuçlanan ilginç emirler vermesi, işlemler gerçekleştirilmesi,
- Piyasa şartlarıyla ters orantılı, müşterinin aldığı menkul kıymeti süresinden önce aniden kapatması,
- Müşterinin, makul bir sebep olmadan değişik aracı kuruluşlar nezdindeki hesabı ile ilişkisi olmayan başka kişilerin hesaplarına sürekli menkul kıymet transferi yapılması,
- Müşterinin normal işi ile ilgili faaliyetleriyle uyuşmayan miktarlarda menkul kıymet veya diğer piyasa araçlarından satın alması,
- Menkul kıymet yatırımlarının müşteri ile ilişkisi olmadığı açık olan üçüncü taraflara aktarılması,
- Müşteri veya şirket bazında Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmiş olması.
- Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmesine rağmen yasaklı kişiler veya kurumların dolaylı olarak işlem yapıyormuş şüphesi doğuran işlemler.

Aracı kuruluşların bu gibi şüpheli işlem tiplerine dikkat göstermelerinin yanı sıra bu gibi işlemlere mani olmak ve sermaye piyasasını düzenlemek adına SPK'nın temel görev ve yetkileri de şu şekildedir (SPK, 2009:1-2):

- Sermaye piyasası araçlarının halka arz ve satışını, aynı zamanda ihracını düzenlemek ve denetlemek,
- Piyasadaki araçları kayıt altına almak ve kamu yararı söz konusuysa bu ürünleri halka arz ve satışını geçici olarak durdurmak,
- Sermaye piyasası kurumlarının mali bünyeleri ve kaynaklarının kullanımı ile ilgili rasyoları ya da faaliyet alanlarını belirlemek,
- Sermaye piyasasında, bağımsız denetim faaliyetine ilişkin esasları ve kontrolleri belirlemek,
- Kamunun zamanında, yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak ve bu amaçla kararlar almak ve bunu her türlü mali tablo ve raporlar ile belirlemek,
- Sermaye piyasasında faaliyet gösteren kurumlar, borsalar ve teşkilatlanmış diğer piyasaların faaliyetlerini izlemek ve bunları sürekli denetlemek,
- Sermaye piyasasını ilgilendiren her türlü yayın, duyuru ve reklamları izlemek, yanıltıcı ilan ve reklamları da yasak etmek,
- Elde ettiği veya kendisine sunulan mali tablo ve raporlar ile diğer belgeleri incelemek, gerekli tedbirleri almak,
- Vadeli işlem borsasındaki kurumları düzenlemek,
- Menkul kıymetler işlemlerinin ödünç alma ve verme, repo işlemlerini düzenlemek,
- Dışarıda yerleşik kişilerin gerçekleştirdiği menkul kıymet işlemleri için gereken düzenlemeleri yapmak,
- Sermaye piyasası araçlarının takası, saklanması ve düzenlenmesi ve de denetlenmesi,
- Gerekli durumda ilgili Bakanca istenecek incelemeleri yapmak, rapor vermek,
- Gayrimenkullerin değerlemesini yapabilecek ekspertiz kurumlarını ilan etmek, düzenlemeleri yapmak,
- Sermaye piyasasında fiili olarak veya medya ve elektronik ortam aracılığıyla da dahil yatırım tavsiyelerinde bulunacak kişi ve kuruluşların uyacakları ilke, usul ve esasları belirlemek,
- Sermaye piyasası ile ilgili çalışan, yönetici veya kurumların mesleki eğitimi, mesleki yeterliliği ve mesleki ehliyetlerini gösterir sertifika verilmesine ilişkin esasları belirlemek, aynı zamanda da bu amaçlarla merkez kurmak ve faaliyetlerin esas ve usullerini belirlemek,
- Her türlü elektronik ortamdaki gerçekleştirilen sermaye piyasası faaliyetleri ve işlemleri için elektronik imza kullanım esaslarını düzenlemek ve de bunları denetlemek,
- Yurtdışındaki sermaye piyasalarından sorumlu kuruluşlar ile ortak her türlü iş birliği yapmak ve de bu kurumlarla bilgi alışverişinde bulunmak.

E. Faktoring ve Finansal Kiralama Kuruluşları

Ülkemizde finans sektörünün toplam aktifi içerisinde yaklaşık % 2.5'lük bir payı bulunan Faktoring ve Finansal Kiralama şirketleri faaliyetlerinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'nın kontrolü altındadırlar (BDDK, 2011:35). Dolayısıyla karapara aklayıcıların bu kuruluşlar aracılığıyla karapara aklamaya çalışmasının önlenmesinde BDDK'nın düzenlemelerinin önemi büyüktür.

Faktoring işlemlerindeki şüpheli durumlar da MASAK 6 No'lu tebliğde sayılmıştır (www.masak.gov.tr):

- Faktore vadeli satıştan doğan alacağını devreden firmanın yani satıcının, müşterisi olan gerçek ya da tüzel kişilere (alıcıya), piyasa koşullarına göre sürekli ve yüksek bedellerle mal veya hizmet satışı gerçekleştirmesi,
- Alıcı firmanın kendi mali gücünün çok üstündeki vadeli borçlarını zamanında ödemesi veya ödeyeceği konusunda taahhütte bulunması veya böyle bir durumda satıcı firmanın alıcı firma lehine borcunu ödeyeceğini garanti etmesi,
- Alıcı ya da satıcı firmalardan herhangi birinin paravan olabileceği veya aralarında muvazaalı bir işlem tesis edildiği konusunda şüphe olması,
- Faktoring şirketine sunulan faturaların gerçekliği konusunda şüphe duyulması.

Tebliğ'de sayılan bu şüpheli işlemlere rağmen son dönemde, bazı faktoring şirketlerinin etkin bir iç kontrol sistemi kurarak temlik alınan fatura veya benzeri belgelerin gerçekliğine ilişkin gerekli istihbarat ve araştırmayı yapmadığı, sadece firmaların beyanlarına istinaden işlem yaptığı ve temlik aldıkları faturaların veya benzeri belgelerin sahte belge olup olmadığını kontrol etmedikleri BDDK'nın denetim elemanlarının yaptığı incelemelerde ortaya çıkarılmıştır. Bunun üzerine 8 Temmuz 2010'da BDDK bir genelge yayınlarak faktoring kuruluşlarının dikkat etmesi gerektiği konuları belirtmiştir (www.bddk.org.tr).

- Finansman tedarikinin yalnızca faktoring şirketi müşterisinin mal veya hizmet satışına istinaden düzenlediği fatura veya benzeri belgelerin karşılığında faktoring şirketi müşterisine sağlanması gerekmekte ve faktoring şirketinin müşterisine sağladığı finansman tutarının da fatura tutarını geçmemesi,
- Müşterilerden faktoring işlemine dair ek teminat olarak temlik alınan fatura veya bu gibi işlemle ilişkili olmayan çek/senet alınabilmesi için, alacağın vadesinde ödenmeyip sorunlu hale gelmiş olması gerekir. Aksi halde alınan çek/senet karşılığında hiçbir şekilde çek/senedin ilgililerine finansman sağlanmaması, kayıtlarında söz konusu çekin/senedin ilgili borca istinaden teminat alındığının belirtilmesi,

- Faktoring şirketi, müşterisini yeterince tanıyacak şekilde istihbaratı yapmalı, yalnızca müşterilerin beyanına istinaden işlemi gerçekleştirmemesi, temlik alınan faturaların gerçekliğine ilişkin gerekli istihbarat ve araştırma için iç kontrol sisteminin oluşturulması,
- Fatura iptalleri olduğunda, fatura iptallerini müşterilerin faktoring şirketlerine haber vermesi ve bu faturaların yerine yenilerinin düzenlenmesi halinde ise yeni faturaların kendilerine zamanında verileceği esasında taahhüt alınması ve gerekirse faturanın gerçekliğinin incelenmesi.

Yine MASAK 6 No’lu Tebliğ’de finansal kiralama şirketlerine ilişkin şüpheli durumlar da şu şekilde sıralanmıştır (www.masak.gov.tr):

- Cari piyasa veya öngörülebilir değerleri bakımından uygun olmayan fiyatlar üzerinden finansal kiralama aracılığıyla makine ve ekipman kiralanması istenmesi,
- Normal taleplerden çok büyük miktardaki ve herhangi bir gerekçeye dayandırılmayan finansal kiralama ödemeleri,
- Finansal kiralama borçlarının ani ve beklenmedik bir şekilde, süresinden önce ve bilinmeyen bir kaynaktan ödenmesi,
- Finansal kiralama sözleşmesine bağlı yükümlülüklerin ve ödemelerin, makul ve geçerli bir nedene dayanmaksızın kiracı yerine, üçüncü kişiler veya finansal kiralama konusu malı temin eden kişiler tarafından yerine getirilmesi.

Bu gibi işlemlerle mücadele ve kontrol anlamında finansal kiralama şirketleri için diğer bir üst otorite de Finansal Kiralama Derneği (FİDER)’dir. FİDER, mesleki alanda Finansal kiralama şirketleri arasında ortak ilke ve hedefleri saptamak ve uyum ve iletişimi sağlamak, finansal kiralama konularında araştırmalar yapmak, her türlü eğitim faaliyetlerinde bulunmak, mesleki ve istatistikî bilgi derleyerek arşivleme, basma ve yayma faaliyetlerinde bulunmak, finansal kiralama ile ilgili yasal düzenleme ve uygulama çalışmalarını izlemek, derlemek gibi yükümlülüklerin tümünü bünyesinde üstlenmiştir (www.fider.org.tr).

F. Emniyet Genel Müdürlüğü

Aklama ile mücadelede başarı hedeflenmekteyse mali kurumlar kolluk kuvvetleri ile koordineli olarak çalışmak zorundadırlar. Ülkemizde de mali kurumlar şüpheli işlem ve riskli işlemler ile karşılaştıklarında MASAK aracılığıyla veya doğrudan emniyet güçlerine ulaşabilmektedirler. Aklama faaliyeti ile ilgili suçlara Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Daire Başkanlığı bakmaktadır.

Merkez ve İl birimlerimizin kaçakçılık ve organize suç örgütleriyle gerek ulusal gerekse uluslararası alanda etkin mücadele edebilecek dinamik bir yapıya kavuşturulması amacıyla, teşkilat ve hukuk alanında ilgili tüm birimlerin de görüş ve katkıları alınarak hazırlanan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve

Çalışma Yönetmeliği 24.04.1998 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Yaklaşık 6500 personeli ile, Merkezde 14 Şube Müdürlüğü ile 2 Büro Amirliği, 80 İlimizde de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve 36 İlçemizde de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Grup Amirliği ile İstanbul'da, Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve Bilişim Suçları ve Sistemleri Şube Müdürlüğü olarak 4 ayrı şube ile faaliyetlerini sürdürmektedir (www.kom.gov.tr).

KOM Daire Başkanlığı Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren "Suç Gelirleriyle Mücadele Büro Amirliği" yerine, 2010 yılı içerisinde yeni kurulan "Mali Suçlar ve Suç Gelirleriyle Mücadele Şube Müdürlüğü" altında "Suç Gelirlerini Araştırma Büro Amirliği" ve "Aklama Suçları Büro Amirliği" adı altında iki ayrı büro kurulmuştur. Yeni kurulan şube adından da anlaşılacağı üzere suç gelirleri ile mücadeleye verilen önem kapsamında bu alanda sürdürülen çalışmaları arttırarak devam ettirmektedir. KOM Daire Başkanlığınca, KOM Birimlerinin görev alanına giren suçlardan elde edilen gelirler ile mücadele kapsamında yürütülecek mali soruşturmalara destek sağlaması amacıyla, "Finansal Analiz ve Raporlama" çalışmaları geliştirilmiştir. Bu kapsamda da mali bilgilerin, nerelerden elde edileceği, nasıl yorumlanacağı ve rapor haline getirileceği gibi konulara ilişkin bilgiler KOM Birimleri ile paylaşılmıştır. Mali ve finansal verilerin incelenmesi çalışmaları esnasında kullanılmak üzere "Mali/Finansal Terimler Sözlüğü" hazırlanarak KOM Daire Başkanlığı intranet portalı üzerinden KOM birimlerinin hizmetine sunulmuştur. KOM, bir yandan da, ülkemiz sınırlarında ve özellikle ülkemizle bağlantılı olarak yurtdışında yapılan nakit para yakalamalarından hareketle, para kuryelerinin profilleri, yöntemleri ve güzergâhları gibi işlemlerin tespitine yönelik çalışmalar yapmaktadır (www.kom.gov.tr).

SONUÇ

Hukuki düzenlemeler ve mevzuat konusunda da ülkemizde, aklamaya karşı yasal düzenlemeler ve önleyici tedbirler bakımından gerekli düzenlemeler mevcuttur. Bu anlamda 4208 sayılı kanundan sonra 5549 sayılı kanun ile hem ulusal anlamda aklama ile ilgili düzenlemeler, hem de uluslararası standartlara uyum çerçevesinde ilave bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Aklanan karapara miktarı ve boyutları günümüzde gittikçe artmış, ülkelerin ekonomik yapılarını bozmasının yanı sıra toplumsal yapıları da tehdit eder hale gelmiştir. Zira karapara ile beslenen terör ve mafya tipi örgütlenmeler neticesinde ekonomi ile birlikte toplumsal yapı da zarar görmekte ve dolayısıyla toplumun sosyal yapısında da önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde milli gelirin önemli bir miktarının terörle mücadeleye ayrıldığı düşünüldüğünde yapılması gerekenler arasında, halkın bilinçlendirilmesi ve eğitilmesinin yanında yaptırımların da caydırıcı hale getirilmesi gerektiği söylenebilir.

Mali kurumlar arasında bankalar, karapara aklama suçu ile en çok karşılaşan kurumların başındadır. Günlük olarak bakıldığında operasyonel anlamda ve müşteri yoğunluğu bazında ve dolayısıyla risk anlamında aklama suçu ile diğer kurumlara oranla daha çok karşılaşmaktadırlar. Suç örgütlenmelerine sağladığı finansal dolaşım kolaylığı karşısında, karapara aklamamanın mali sistemde yasallaştırılması aşamasında kolayca aracı kılınabilmelerinden dolayı bankalar aklamayla mücadelede en çok dikkat etmesi gereken kurumların başında gelmektedir.

Sonuç olarak karapara aklamayla mücadelede, kurumların tek başlarına mücadele yerine işbirliği içerisinde faaliyetlerini yürütmeleri gerekmektedir. Diğer suçlarla olduğu gibi karaparanın aklanması suçuna karşı da ortak önlemler almalıdırlar. Güvenlik güçleri ile birlikte hareket edilerek aklama suçu işlendiği gibi tespit edilmeli ve suç niteliğindeki işlemler engellenebilmelidir. Bu kapsamda da tüm finans kurumları, gerekli kamu kuruluşları ve güvenlik güçleri nezdinde ortak bir online ağ oluşturularak suçun işlendiği anda tespiti tüm kurumlarca daha kolay mümkün hale gelebilir. Böylece suçun doğduğu anda engellenmesiyle ekonomik ve sosyal bir suç olan aklamamanın önüne daha kolay geçilmiş ve ortaya olumsuz sonuçlar çıkmamış olacaktır.

KAYNAKLAR

AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup (2007), *Yolsuzluk ve Mali Suç*, Adalet Yayınevi, Ankara.

BANKACILIK DÜZENLEME ve DENETLEME KURUMU (BDDK) (2010), *Genelge*, Konu: Faktoring İşlemleri, Sayı: B.02.1.BDK.0.12.00.00-134-2, Tarih: 08 Temmuz 2010, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/mevzuat/bankacilik_kanununa_iliskin_duzenlemeler/8189faktoring_islemleri_genelgesi.pdf>, (23.04.2011).

BDDK (2011), *BDDK Tanıtım Kitapçığı*, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/kurum_bilgileri/bddk_hakkinda/5802_brsa-tr.pdf>, (23.04.2011).

CİVİL, Varol (2010), Türk Bankacılık Sektöründe Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Konferansı, *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 74.

ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir (2000), *Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar*, Masak Yayın No:1, Ankara.

ÇELİKKOL, Hakan; DALKILIÇ, Nilüfer (2010); “Türkiye’de Sigorta Sektöründe İstihdam, Eğitim ve Geleceğe İlişkin Öneriler”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2.

E-KANUN (2011), “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, <<http://www.ekanun.net/5549-sayili-kanun/index.html>>, (09.02.2011).

E-KANUN (2011), “1211 Sayılı Merkez Bankası Kanunu”, <<http://www.ekanun.net/1211-sayili-kanun/index.html>>, (09.04.2011).

ERGÜL, Ergin (2008), “Suç Gelirlerine El Koyma ve Müsadere Alanında Uluslararası Adli İşbirliği”, *Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı*, (Ed: Süleyman Aydın), Adalet Yayınları, Ankara.

FABRE, Guilhem (2005), “Prospering on Crime: Money Laundering and Financial Crisis”, *Lund University Centre for East and South-East Asian Studies Working Paper*, No: 9, Sweden.

FİNANSAL KİRALAMA DERNEĞİ (FİDER) (2011), “Kuruluş ve Misyon”,

<<http://www.fider.org.tr/?intPageStructureNo=13&intLanguageID=0&bytContentType=2&intPageNo=46&strHitCountParam=2|13|0|265|774>>, (23.04.2011).

GÖKBUNAR, Ali Rıza (2010), *Organize Suçlarla Mücadelede Yeni Silah: Vergi*, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara.

KAÇAKÇILIK ve ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE (KOM) DAİRE BAŞKANLIĞI (2012), “Tarihçeli Tanıtım”, <<http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?id=0&BKey=21>>, (20.03.2012).

KARAAL, Hasan (2009), *Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Bildirimler*, MASAK Yayınları, Yayın No: 15, Ankara.

MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURUMU (MASAK) (2006), *Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi*.

MASAK (2011), *MASAK Faaliyet Raporu 2011*.

MASAK(2008), MASAK 6 Sıra No’lu Tebliğ, <<http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/mevzuat/tebligler/teblig6.htm>>, (17.01.2012).

MAVRAL, Ülker (2003), *Karapara, Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları*, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara.

MERCAN, Faruk (2003), “Yasal Yolla Kara Para Aklıyorlar”, 5 Mayıs, <<http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-10781-34-yasal-yolla-kara-para-akliyorlar.html>>, (15.03.2012).

SCHNEIDER, Friedrich (2008), “Money Laundering and Financial Means of Organized Crime. Some Preliminary Empirical Findings”, CESifo Venice Summer Institute 2008 – *Illicit Trade and Globalization Conference* 14-15 July 2008.

SIMSER, Jeffrey (2006), “The Significance of Money Laundering”, *Journal of Money Laundering Control*, Vol: 9, No: 3.

SERMAYE PİYASASI KURULU(SPK)(2005-2006-2009); *SPK 2005,2006,2009 Yılı Faaliyet Raporları*.

TAŞDELEN, Aziz (2004), “Vergi Hukuku Kurallarının Karaparanın Aklanmasının Önlenmesindeki Önemi”, *Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları ve Önlenmesi Yolları*, 19.Türkiye Maliye Sempozyumu, Belek/Antalya,10-14 Mayıs 2004.

TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ(TBB)-MASAK ÇALIŞMA GRUBU (2007); “Para Aklama Riskinin Yönetimi ve Türk Bankacılık Sisteminde Uygulama Kılavuzu”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 60.

TBB (2012), “Personel ve Şube Sayıları Mart-2012”, <http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Default.aspx>, (17.07.2012).

TÜRKİYE SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ BİRLİĞİ (TSRSB) (2011), “Türkiye’de Sigortacılık”, <<http://www.tsrsb.org.tr/sayfa/turkiyede-sigortacilik>>, (27.02.2011).

UÇAR, Serhat (2006), “Kirliliğin Yıkınması”, 13.12.2006, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=25>>, (18.07.2010).

UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE BUREAU FOR INTERNATIONAL NARCOTICS AND LAW ENFORCEMENT AFFAIRS (2008), *International Narcotics Control Strategy Report: Money Laundering and Financial Crimes*, Volume II, Mart 2008.

UYANIK, Cahit (1996), “32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası”, *Ekonomi Dergisi*, Aralık 1996, <<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=42>>, (18.07.2010).

YAZICI, Ayla (2008), “Yeni Karapara Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:8, Sayı: 2.

YEŞİLADALI, D. Derya (2000), “Karaparanın Aklanması ile Mücadelede TC. Merkez Bankası'nın Rolü”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 32.

YETİM, Sedat (2000), *Karaparanın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi*, Nesil Yayıncılık, İstanbul.

YILMAZ, Sacit (2006), *Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu*, Dumlupınar Üniversitesi, İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.